Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 5.12.2017 klo 9.45
EJ 34/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Ison-Britannian eroprosessi EU:sta

neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen

Yleisenä tavoitteena siirtymäkauden osalta voidaan pitää ennustettavuutta ja häiriöiden välttämistä, esimerkiksi mahdollisimman aikaista ja selkeämuotoista sopimusta sen toteuttamisesta, vaatimusten ja menettelyjen vastaaminen mahdollisimman pitkälle nykytilan jatkumista sekä siirtymäkauden keston tarkka määritys. Uuden suhteen osalta on tärkeää, että EU:n sisämarkkinoiden toimintaa kunnioitetaan myös tulevaisuudessa.

Erityinen kysymys maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle Ison-Britannian eroprosessissa ovat siihen liittyvät rahoitusratkaisut niin erosopimuksen kuin myös siirtymäaikaan liittyvien järjestelyjen kannalta. On tärkeää, että Ison-Britannian nettomaksuasemaan liittyvien vaikutusten lisäksi EU:n rahoitukseen ei kohdistu ylimääräisiä velvoitteita vaan Iso-Britannia vastaa kaikista EU-jäsenyytensä aikana tekemistään velvoitteista.

Ison-Britannian kanssa sovittavaan siirtymäkauteen ja uuteen suhteeseen liittyviä keskeisiä asiakokonaisuuksia maa- ja metsätalousministeriön osalta ovat tämän hetken arvion mukaan seuraavat. On mahdollista, että neuvottelujen edetessä arviota joudutan tarkistamaan.

- Elintarvikkeet, eläinlääkintä, kasvinterveys
- Metsäteollisuuden kauppakysymykset
- Elintarvikkeiden kauppakysymykset
- Kansainväliset maaseudunkehittämishankkeet: Leader-yhteistyön jatkuminen

UK:n linja elintarvikkeita, eläinlääkintää ja kasvinterveyttä koskevissa asioissa on ollut lähellä Suomen kantaa. Siirtymäajan järjestelyssä tavoitteena on, että UK noudattaa EU:n elintarvikkeita, eläintauteja, eläinten hyvinvointia, kasvintuhoojia ja kasvintuotannon tuotantopanoksia koskevaa lainsäädäntöä. EU-laitosten vientikelpoisuus tulisi säilyttää ja tämä olisi hyvä varmistaa jo neuvotteluiden aikaisessa vaiheessa elintarvikkeiden vientikatkosten välttämiseksi.

Uudessa suhteessa tavoitteena on, että eläintautien ja kasvintuhoojien torjunnassa, samoin kuin eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa UK soveltaisi myös Brexitin jälkeen EU:n näitä koskevaa lainsäädäntöä. Tavoitteena on, että UK noudattaa EU:n elintarvikkeita ja maatalouden tuotantopanoksia koskevaa lainsäädäntöä (mukaan lukien pakkausmerkinnät) ja että EU-laitosten vientikelpoisuus UK:hon säilyy jatkossakin.

Suomalaiselle metsäteollisuudelle UK on yksi merkittävimmistä kauppakumppaneista. Sinne viedään noin kymmenen prosenttia suomalaisen metsäteollisuuden tuotannosta; pääosin paperia, kartonkia, sahatavaraa ja vaneria. Arvoltaan suomalaisen metsäteollisuuden vienti UK:hon on ollut viimeisen kymmenen vuoden ajan reilun miljardin euron tasolla vuodessa.

Kaupankäynnin vaikeutumisesta tai sen suuruusluokasta on liian aikaista esittää arvioita. Mahdolliset negatiiviset vaikutukset kohdistuvat kuitenkin metsäalaan keskimääräistä suuremmalla painoarvolla, koska metsäalan vienti vastaa noin kolmannesta Suomen kokonaisviennistä UK:hon, esimerkiksi vuonna 2016 osuus viennistä oli 39 prosenttia.

Keskeisimmät taloudelliset vaikutukset Brexit-päätöksestä suomalaiselle metsäalalle muodostuvat alustavan arvion mukaan seuraavista tekijöistä:

- Mahdolliset vaikutukset yleiseen talouskehitykseen Euroopassa ja globaalisti
- Kaupankäynnin vaikeutuminen ja kustannusten lisääntyminen Suomen ja UK:n välisessä kaupassa; tullit, rajamuodollisuudet, kotimaisuusvaatimukset jne.
- Muutokset valuuttamarkkinoilla ja niiden vaikutus suomalaisen metsäalan kilpailukykyyn

Mahdollisilla siirtymäajan järjestelyillä tulee olemaan suuri merkitys teollisuuden toimintaympäristön vakauden kannalta.

Uudessa suhteessa Suomen viennin kannalta on tärkeää, että UK:n järjestelmä olisi puutavaran ja puutuotteiden laillisuuden osalta yhteensopiva EU:n puutavara-asetuksen kanssa myös tulevaisuudessa. Sekä PEFC- että FSC-sertifikaattien hyväksyminen on pystyttävä takaamaan myös tulevaisuudessa, jotta vältetään keinotekoisia markkinarajoitteita ja turvataan suomalaisten tuotteiden asema UK:n markkinoilla.

Suomen elintarvikekauppa UK:n kanssa on muuhun kauppaan verrattuna määrältään suhteellisen vähäistä. Esimerkiksi vuonna 2016 Suomi vei UK:hon elintarviketuotteita reilulla 20 miljoonalla eurolla (koko vienti 2,5 mrd euroa) ja toi reilulla 100 miljoonalla eurolla (koko tuonti 1,7 mrd euroa). Monien muiden EU-maiden elintarvikekauppa UK:n kanssa on kuitenkin merkittävää ja esimerkiksi Irlannille UK on tärkeä elintarvikkeiden vientikohde. Onkin huomattava, että Brexitistä aiheutuvat muutokset elintarvikekaupassa voivat aiheuttaa merkittäviäkin heijastusvaikutuksia koko EU:n elintarvikekauppaan, ml. Suomi.

Siirtymäaikana ja uudessa suhteessa tulisi pyrkiä ratkaisuun, jossa olemassa olevat kauppavirrat voidaan säilyttää ja jossa kaupan kustannusten nousu jää mahdollisimman alhaiseksi. Jos ajaudutaan tilanteeseen, jossa EU:n ja UK:n suhdetta määrittelee pelkkä WTO ja tullit määräytyvät MFN pohjalta, EU:n ja UK:n välille uhkaa nousta tulli- ja rajamuodollisuusmuuri, joka erityisesti maatalous- ja elintarvikkeissa voi olla korkea. Vapaakauppasopimus ja siirtymäaika olisi näin arvioituna parempi ja vakaampi tulevaisuudenkuva.

Sekä UK että EU voivat soveltaa autonomisesti alempaa tullia vaikka oltaisiin WTO:n varassa, mutta silloin alempaa tullia on kannettava myös tuonnilta kaikista muista WTO-maista. Joidenkin tuotteiden osalta UK todennäköisesti laskisi tullejaan alle MFN tason jo siitäkin syystä, että muuten hinnat nousisivat kohtuuttomasti. EU voisi kuitenkin menettää silloinkin markkinoita UK:ssa Etelä-Amerikalle ja Australialle tai Uudelle Seelannille, joiden tuotantokustannukset ovat EU:ta pienemmät. Jossain määrin EU olisi oikeutettu tullikiintiöihin UK:n markkinoille. Näistä olisi neuvoteltava WTO:n puitteissa.

Suomen Leader-ryhmillä on yhteistyöhankkeita UK:n Leader-ryhmien kanssa. Tavoitteena on, että myös jatkossa Leader-ryhmät / paikalliset maaseudun kehittämisyhdistykset voivat tehdä yhteistyötä UK:n paikallistoimijoiden kanssa.